

φρυγικαὶ τέχναι εἰσῆχθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετ' εὐχερείας, προϋποτιθεῖσθαι τὴν συγγένειαν τῶν φυλῶν. Κατὰ ταῦτα τὸ εὐρύ ἐκείνου ὁροπέδιον, ἀρδευόμενον πρὸς βορρᾶν ὑπὸ τοῦ Σαγαρίου καὶ πρὸς νότον ὑπὸ τοῦ Μαλάνδρου, περιώνυμον κατὰ πλάτος τὴν ἀρχαιότητα ἐπὶ τῇ γονιμότητι τῶν πεδίων καὶ τῷ πλούτῳ τῶν λειμῶνων αὐτοῦ, ἱκανῶς θερμὸν εἰς τὴν γεωργίαν τῆς ἀμπέλου, ὑγιεινὸν δ' ἄλλως καὶ ἐπιτίθειον εἰς παραγωγὴν δραστηρίων φυλῶν, δύναται νὰ θεωρῆται ὡς ἡ κοιτίς τοῦ μεγάλου φρυγοελληνικοῦ λαοῦ. Ἐπὶ τῶν χωρῶν τούτων θὰ ἐπιβλήθωμεν τὰ κυριώτατα ἐθνολογικὰ σχίσματα, αὐτόθι δὲ πιθανῶς μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν τῆν Ἰταλίαν οἰκιστῶν οἱ Ἕλληνες διέμειναν, ἐν ἀρχῇ μὲν συστῆσαντες κλάδον τοῦ φρυγικοῦ ἔθνους, βραδύτερον δὲ ἀνεξάρτητον λαόν.

Ὁ λαός, ὑπερπληθυνθεὶς, ὑπερεξεχῆθη, τὸ κύμα δὲ, εἰς διάφορα διαιρεθὲν ρεύματα, ἐχώρησε πρὸς δυσμᾶς μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ διεπεραιώθη αὐτῆν.

Ἐκ τῆς γλώσσης δυνάμεθα νὰ διδαχθῶμεν ὅτι πρῶτος πάντων τῶν λαῶν τῆς ἀσίας ὁμοφυλίας ὁ ἑλληνικὸς ὤκειώθη πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὅτε τὸ πρῶτον κατὰ τὴν πρὸς ἐπέκτασιν κίνησιν αὐτοῦ ἐπέβη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἐδάφους, εἰσεχώρησεν εἰς αὐτὸ ἀναμφιδόλως διὰ τοῦ μέρους ἐκείνου, ἔνθα ἡ φύσις παρέδχε τὸν εὐχερέστατον διάπλουν ἀπὸ τῆς ἐτέρας τῶν ἡπειρῶν πρὸς τὴν ἐτέραν, ἥτοι διὰ τῶν οὕτω μικρῶν ἀπεχόντων ἀλλήλων παραλίω τῶν Ἑλλησπόντου καὶ τῆς Προποντίδος. Αὐτόθι λαοὶ ὅλοι καὶ ἄνευ ναυτικῆς τινος ἐμπειρίας ἠδύναντο νὰ διαπλεύσωσιν, οἱ μετανάσται δὲ οὔτε γεωγραφικὸν πλάτος, οὔτε κλίμα ἠλλάσσον. Αὐτόθι ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων χρόνων εὐρίσκωμεν ἐπὶ ἀμφοτέρων τῶν ἀκτῶν χώρας καὶ λαοῦς οὕτως ὁμώνυμους, ὥστε ἀδύνατος ἀποδοῖναι ἢ διαγραφεῖν ἀκριβοῦς ἐθνογραφικῆ καὶ γεωγραφικῆ ὀρίου μεταξὺ τῶν Θρακῶν, τῶν Βιθυνῶν, τῶν Μυσῶν καὶ τῶν Φρυγῶν, τῶν διεσπαρμένων ἐφ' ἑκάτερα τοῦ πορθμοῦ. Προσθετόν ὅτι σαφεῖς ἀναμνήσεις τοιούτων ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου μεταναστάσεων διετηρήθησαν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν¹.

Ἡ κίνησις αὕτη, ἡ τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας εἰς Εὐρώπην παρασύρασα, διαίρεται καθ' ἡμᾶς εἰς δύο περιόδους. Πρῶτόν τι ρεῦμα ἤγαγε τοὺς προδρομοὺς τῶν Ἑλλήνων ἢ Πελαγῶν, λαόν, ὅς, μὴ ἐμφαίνων ποικιλίας ἢ ἐυδιάκριτα ἀθροίσματα, ἐκάλυψε τὴν παράλιον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τὰς παραλίαις τῆς Προποντίδος, ἐπὶ τῆς ἀντιπερᾶν δὲ γῆς πᾶσαν τὴν ἀπὸ Θράκης μέχρι Ταϊνάρου χώραν. Αὕτη ἦν ἡ ἀρχαιοτάτη τῶν αὐτοχθόνων φυλή, ἡ τοῖς ἀρχαίοις γνωστὴ, ὁ ἀρχαῖος κορμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ· οὗτοι εἰσὶν οἱ «ἰοὶ τῆς μελαίνης γαίας», ὡς οἱ ποιηταὶ ἐκάλουν τὸν πρῶτον βασιλέα τῆς Ἀρκαδίας καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ², οἵτινες ἐν μέθῳ πασῶν τῶν πολιτικῶν ἀναστατώσεων διετέλεσαν ἐν ἀφανείᾳ ἄνευ τινὸς μεταβολῆς τῶν ἔξεων διαγοντες τὸν ποιμενικὸν καὶ γεωργικὸν αὐτῶν βίον.

Τῇ πρώτῃ ταύτῃ εἰςβολῇ ἐπικολοσθήσθη ἡ ἐκ διαδοχῆς ἀφίξις ἄλλων φυλῶν, ἅτινα βραδύτερον εἶχον ἀπολιπεῖν τὴν κοινὴν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους πατρίδα. Ἔργον αὐτῶν ἐγένετο ἡ ἐξεγερσις τοῦ ἱστορικοῦ βίου παρὰ τῷ λαῷ, ὅς εἶχε διανοίξει αὐτοῖς τὴν ὁδόν· ὑποδεέστεροι δὲ κατὰ ποσόν, ἀλλὰ πεπροικισμένοι ὑπὸ ὑπερτέρων δυνάμεων, ἦσαν κεκλιμένοι, ἵνα κρατήσωσι τῶν ὄχλων καὶ ἰδρῶσθαι πολιτείας.

Οἱ νεύλυδες οὗτοι ἐτρέπησαν διαφόρους ὁδοὺς. Οἱ μὲν, τὴν μεγάλην λεωφόρον ὀδεύοντες, εἰσεδυσαν διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου εἰς τὰ ὄρη τῆς ἀρκτικῆς Ἑλλάδος, αὐτόθι δὲ, ζῶντες ἐκ τῶν προϊόντων τῶν ἀγρῶν, τῆς θήρας καὶ τῶν ποιμνίων αὐτῶν, ἐνεκαίνισαν κοινῇ τὸ ἴδιον σύστημα βίου· ἐν αὐτοῖς ἦσαν οἱ προπάτορες τῆς φυλῆς ἐκείνης, ἥτις βραδύτερον ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν Δωριέων ἐμελλε ν' ἀνταλλάξῃ τὸν ἀφανῆ τοῦτον βίον πρὸς λαμπρότερον προορισμόν· οἱ δὲ, καταλείποντες τὰ ὁροπέδια τῆς Φρυγίας, κατῆλθον τὰς κοιλάδας μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ἐκείθεν διεχώθησαν εἰς τὸ Αἰγαῖον· οὗτοι ἐγένοντο

οἱ πρόγονοι τῶν ἑλληνικῶν ἐκείνων οικογενειῶν, αἵς ἀνῆκεν ἡ φυλὴ τῶν Ἰώνων.

Οὗτω λοιπὸν οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἐνιδρυμένοι ἐν μέθῳ πελαγικῶν λαῶν ἐπιτάδε καὶ ἐπέκεινα τῆς θαλάσσης κατεῖχον ἐγκαίνισθῃ ὀριστικῶς ὁ δι' ὅλης τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος καὶ διὰ τῆς γλώσσης αὐτῆς κρατῶν δυναμὸς. Οὐδὲ θὰ εἶχε δὲ ἐθνικὴν ἱστορίαν ἡ Ἑλλάς, ἂν μὴ παρὰ τὴν χωρίζουσαν αὐτὰς ἀπόστασιν αἱ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἡπειρῶν ἐνιδρυμένοι φυλαὶ προσεικύνοντο ἀμοιβαίως διὰ τοῦ ζῴου πάντοτε συναισθήματος τῆς ἀλληλεγγύης καὶ τῆς ἐμφύτου συνειδήσεως τῆς ἰδίας φυσικῆς συγγενείας. Τῇ ὥρᾳ, καθ' ἣν οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀσίας καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Εὐρώπης ἀναζητοῦσιν ἀλλήλους καὶ συναντῶνται, ἀρχεται ἡ ἑλληνικὴ ἱστορία.

Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἡ θάλασσα ἔδει νὰ παύσῃ οὐσα στοιχεῖον χωρισμοῦ. Ἐν τούτοις ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐν τῷ Αἰγαίῳ ναυσίπορίας δὲν εἶναι ἔργον τῆς πρωτοβουλίας τῶν Ἑλλήνων· ἀνάγκη προσφυγῆς πρὸς ἄλλους λαοὺς, ὑπὸ τὴν ἐποῆν δὲ ταύτην ἡ ἀρχὴ τῆς ἑλληνικῆς ἱστορίας συνάπτεται ἀναποσπᾶστος τῇ ἱστορίᾳ τῆς Ἀνατολῆς.

(Ἀκολουθεῖ).

Η ΕΝ ΒΙΕΝΝῃ ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΚΘΕΣΙΣ

ΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

Β'

ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

Ὅπως αἱ ἀρχαὶ τοῦ προφορικοῦ λόγου οὕτω καὶ αἱ ἀρχαὶ τῆς Μουσικῆς ἀνέρχονται εἰς λίαν μακαρομένης ἐποχῆς, εἰς τοὺς παναρχαίους χρόνους περὶ ὧν ἀπολύτως οὐδὲν γνωρίζομεν, καὶ τὴν παρακαταθήκην ταύτην τῆς ἀρχαιότητος διεψύλαξαν ἐν μέρει ἀκόμην καὶ σήμερον οἱ λαοὶ τῆς Ἀνατολῆς. Ἀλλ' ὁ λαὸς ἐκεῖνος, παρὰ τῷ ὀποίῳ σὺν ταῖς ἄλλαις τέχναις καὶ ἡ Μουσικὴ τὸ πρῶτον ὡς τέχνη διεκρίθη, ὑπῆρξαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, οἱ μυσταγωγοὶ οὗτοι τοῦ πολιτισμοῦ, οἵτινες καὶ ὑπὸ μουσικῆν ἐτι ἐποῆσαν εὐλόγως θεωροῦνται οἱ διδάσκαλοι ἡμῶν. Ἡ σημασία τῆς ἑλληνικῆς μουσικῆς δὲν ἐγκρατεῖ βεβαίως ἐν τῇ πρὸς τοὺς μεταγενεστέρους κληροδοτῆσαι σπουδαίων μουσικῶν ἔργων, διότι τοιαῦτα, ὡς γνωστόν, δὲν ὑπάρχουσιν, ἀλλ' ἐν τῷ διαπεπιστωμένῳ γεγονότι ὅτι καὶ ὡς πρὸς τὴν θεῖαν ταύτην τέχνην τὴν ὄρθην οὗτοι ἐτρέπησαν ὁδόν, θέντες τὰς ἀληθεῖς βάσεις πρὸς τὴν κρείττονα αὐτῆς τελειοποίησιν.

Τὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι κυριώτερα τῆς ἐγκυκλίου παιδείας μαθήματα ἦσαν, ὡς γνωστόν, γράμματά τε καὶ μουσικὴ καὶ γυμναστική, εἰς ἣ προσέθετο ὁ Ἀριστοτέλης καὶ τὴν γραφικὴν ὡς ὠφέλιμον πρὸς τὴν κρείσσωνα νόσθιν τῶν λειτουργῶν τῆς τέχνης. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν γυμναστικὴν, ἥτις μορφώνει τὸ σῶμα, περιελάμβανεν ἡ μουσικὴ ἀπάσας τὰς καλὰς τέχνας, τὰς συμβαλλούσας εἰς τὴν πνευματικὴν διάπλασιν καὶ τὴν καθόλου ψυχαγωγίαν· ἐδιδάσκοντο δὲ τὴν μουσικὴν οὐχὶ ὡς ἀναγκαίαν οὐδὲ χρησίμην ὡς τὰ γράμματα, ἀλλ' ἡδονῆς χάριν καὶ τοῦ καλοῦ σχολάζειν κατ' Ἀριστοτέλην.

Ὡς ἐκ τῶν μυθολογομένων περὶ τῶν παλαιοτάτων αἰδῶν εἰκάζομεν, ἡ μουσικὴ ἦν σύννομος καὶ συνοδὸς τῆς ποίσεως, δι' ἧς ὕμνον καὶ ἐλάτρευον τοὺς θεοὺς, ὅθεν καὶ οἱ παρ' Ὀμήρῳ αἰδοὶ θεοὶ λέγονται, οἶος ἦν ὁ Φήμιος καὶ ὁ Δημόδοκος καὶ ἄλλοι. Τὰ ὄργανα, οἷς ἐχρῶντο οἱ αἰδοί, ἦσαν ἡ φόρμιγγς καὶ ἡ κιθάρα, ἀμφοτέρω δὲ ἐχρησίμευον εἰς τὸ φυλάττειν τὸ ἴσον τοῦ ρυθμοῦ, εἰς τὸ συνοδεύειν τοὺς ἀπαγγέλλοντας ἔπη καὶ εἰς τὴν διέγερσιν ᾠδῆς καὶ χοροῦ, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ παρ' Ὀμήρῳ αἰδοῦ, ὅστις, λαβὼν

1) Ὁ Ἑλλησπόντος ἔθεωρετὸ ὡς γέφυρᾶ τις μεταξὺ τῶν λαῶν :

«Πύλης ἔχει διαθέσειν διὰ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐπιμίσξιν (Πόλυβ. ΙΣΤ', 29)».

2) Ἐστρατεία τῶν Φρυγῶν εἰς Εὐρώπην ἐπὶ Μίδα (Ἀθην., σ. 638).

3) «Ἀντίθεον δὲ Πελαγον ἐν ὑψικώμοισιν ὄρεσι γὰρ μέλαινα ἀνέδωκεν, ἵνα θνητῶν γένος εἶη» (Ἄσιος παρὰ Πικρασίνῃ, Η', 4).

Φόρμιγγα γλαφυρήν, ἐν δὲ σφισίν ἤμερον ὄρσεν.

μολπῆς τε γλυκερῆς καὶ ἀμύμονος ὀρχηθμοῖο.

Ἡ μουσικὴ ἦν ἄρα τὴν ἀρχὴν ἀπλῆ τις καὶ ἀτελής· σὺν τῷ χρόνῳ δὲ, ὅτε δι' ἤρξαστο ἡ λυρική ποίησις, ἐβεβλῶθη καὶ αὐτὴ ἢ τῶν ραψωδῶν ἀπαγγελία ἐγένετο μέλος καὶ τὰ ὄργανα προσαρμοστικὰ αὐτῆ.

Ἐκ τῆς διαφόρου τάσεως τῆς φωνῆς ἢ τῶν χορδῶν τοῦ ὄργάνου προέρχονται, ὡς εἰκός, οἱ τόνοι. Ὡς πρὸς τοὺς τόνους τῆς ἐλληνικῆς μουσικῆς διακρίτεον τὸ δίογονον, τὸ διὰ τεσσάρων, τὸ διὰ πέντε καὶ τὴν δι' ὀκτώ, ἢν ἰδίᾳ τὴν διὰ πασῶν συμφωνίαν ἐκάλουν· ἡ δὲ μεταξύ τῶν διὰ τεσσάρων καὶ διὰ πέντε διαφορὰ ἐλέγετο ἰδίως τόνος.

Ἐν τῇ μελοποιᾷ τέσσαρα διεκρίνοντο παρ' ἀρχαίοις μέρη, ἡ ἀγωγή, ἡ πλοκή, ἡ περτεία, καὶ ἡ τονή· ἀγωγή μὲν ἦν κατ' Εὐκλείδην ἡ διὰ τῶν ἐξῆς φθόγγων ὁδὸς τοῦ μέλους, πλοκή δὲ ἡ ἐναλλαγὴ τῶν τε διαστημάτων θέσις παράλληλος, περτεία δὲ ἡ ἀφ' ἑνὸς τούτου πολλακῶς γινομένη πλῆξις, τονή δὲ ἡ ἐπὶ πλείονα χρόνον μονή κατὰ μίαν γινομένη προφορὰν τῆς φωνῆς. Πρὸς δὲ διεκρίνοντο τρία ἦθη ἐν τῇ μελοποιᾷ, ἡθος διασταλτικόν, δυσταλτικόν καὶ ἡδυσταστικόν· διὰ μὲν τοῦ διασταλτικοῦ ἐσημαίνεται, κατ' Εὐκλείδην, μεγαλοπρέπεια καὶ διαρμα ψυχῆς ἀνδρωδὲς καὶ πράξεις ἡρωϊκαὶ καὶ πάθη τούτοις οἰκεία, διὰ δὲ τοῦ συσταλτικοῦ ταπεινώσις ψυχῆς καὶ ἀναδρος διάθεσις, οἳ αὐτοὶ ἀρμόζουσιν εἰς ἐρωτικά πάθη καὶ θρήνους καὶ οἰκτους καὶ τὰ παραπλήσια, διὰ δὲ τοῦ ἡδυσταστικοῦ ἡρεμία ψυχῆς καὶ κατάστημα ἐλευθέριον καὶ εἰρηνικόν.

Τὰ μουσικὰ ὄργανα τῶν ἀρχαίων διηροῦντο εἰς ἔγχορδα, ἔμπνευστὰ καὶ κρουόμενα. Ἐγχορδα ἦσαν ἡ φόρμιγγς ἢ ἡ κιθάρα, ἡ λύρα. Εἰς τὸ εἶδος τῆς τελευταίας ὑπάγονται ἰσως καὶ ἡ μάγαδις καὶ ἡ πικτίς, ὀνομαστικῶς συνταυτιζόμεναι παρὰ τινῶν συγγραφέων, παρ' ἄλλων δὲ εἰς δύο διάφορα ὄργανα ἀποδιδόμεναι. Τῇ πικτίδι πρώτῃ ἐχρήσαστο ἐν Ἑλλάδι ἡ Σαπφώ, βραδύτερον δ' εἰσῆλθεν αὐτὴ ἐν Σικελίᾳ καὶ ἰδίως εἰς τελευτάς. Περὶ τῆς μάγαδιδος λέγεται ὅτι ἦτο ἐν τῶν τελειότερων ἔγχορδων ὄργάνων εἶχε δύο πλῆρεις διὰ πασῶν συμφωνίας, καὶ διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἐκρουον τὰς χορδὰς τῶν βαθέων τόνων, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς τοὺς ἀντιφθόγγους ὀξεῖς τόνους. Τελειότερον ἦν ὅμως τὸ ἀπὸ τοῦ ἐφευρετοῦ αὐτοῦ Ἐπιγόνου ἐπιγόνειον κληθέν, ὃπερ εἶχε τεσσαράκοντα χορδὰς, ἦτοι διπλασίας τῆς μάγαδιδος. Τὰ ἔμπνευστὰ ἦσαν αἱ οὐριγγες, τὸ ἀρχαιότερον καὶ ἀπλούστερον ἀναμφιβόλως ἔμπνευστὸν ὄργανον, οἱ αὐλοὶ καὶ αἱ δάλπιγγες. Περὶ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ αὐλοῦ, ὅστις κατασκευάζεται, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐκ καλάμου, ἰδίᾳ ἐκ τοῦ ἐν Κωπαίδι ψυομένου ἢ ἐκ τοῦ ἐν τῷ ἐν Βοιωτίᾳ Κηφισοῦ, μυθολογεῖται τὸ ἐξῆς. Ἡ Ἀθηνῶν πρώτη κτῆσεν ἐκ οὐριγγοειδοῦς ὄσπου ἐλάφου κατασκευασμένον αὐλὸν ἐν τινὶ συμποσίῳ τῶν θεῶν χλευασθεῖσα δὲ ὑπὸ τῆς Ἥρας καὶ Ἀφροδίτης διὰ τοὺς ἐκ τῆς χρίσεως τοῦ ὄργάνου προσγινομένους μορφασμοὺς τοῦ προσώπου αὐτῆς, ἔδραμεν εἰς τὴν πηγὴν ἐπὶ τῆς Ἰδης, ἐνθα, ἐγκατοπιριζομένη εἰς τὰ διαυγῆ νάματα, ἐπανέλαβε τὸν αὐλισμόν. Ἐξοργισθεῖσα δὲ ἐπὶ τῇ ἀμορφίᾳ τῶν χαρακτῆρων τῆς, ἔρωψε τοὺς αὐλοῦς. Ὁ ἐκ Φρυγίας Μαρσύας, ἐκ τοῦ γένους τῶν Σατύρων, εὐρών εἶτα τοὺς ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ριφθέντας αὐλοὺς καὶ γυμνασθεὶς εἰς τὴν μουσικὴν, ἐτόλμησε νὰ προσκαλέσῃ τὸν Ἀπόλλωνα εἰς μουσικὸν διαγωνισμόν, τῆς κρίσεως τοῦ ἀγῶνος ἀνατεθείσης εἰς τὰς Μούσας. Οἱ μελίχιοι καὶ περιπαθεὶς ρυθμοὶ τῆς κρούσεως τῆς κιθάρας τοῦ Ἀπόλλωνος καθέβησαν μάλλον ἢ ὁ μέχρις ἱλίγγου ἐξερεθίζων αὐλισμὸς τοῦ ἔμπνευστοῦ ὄργάνου καὶ ὁ Ἀπόλλων ἦρατο τὴν νίκην, τοῦ μύθου τρανῶς δηλοῦντος τὴν πρώϊμον ἄμυλλαν τῆς καθαριστικῆς καὶ αὐλητικῆς τέχνης. Κατόπιν πολλῶν ἀγῶνων εἰσῆλθη καὶ ἐν Ἑλλάδι ἡ αὐλητικὴ, ἥτις, καίτοι ἀπετέλει μέρος τῆς μουσικῆς παιδείσεως τῆς νεολαίας τῶν Ἀθηνῶν, δὲν κατάρθωσεν ὅμως νὰ προσαρμοσθῇ τοῖς ἡθεσι τοῦ τόπου καὶ νὰ τύχη γενικῆς ἐπιδοκιμασίας, οἷας αὐτὴ ἐν Βοιωτίᾳ ἐτύγχανεν, ἐνθα οἱ κάτοικοι προήχθησαν εἰς ἄριστον τελειότητα, συμβάλλοντος, ὡς φαίνεται, εἰς τοῦτο καὶ τοῦ γεγονότος ὅτι εἰς τὰ ἐλάωδη κοιλάματα παρὰ τῷ Ὀρχομένῳ ἐφύετο λῖαν κατάλληλος πρὸς κατασκευὴν αὐλῶν κάλαμος. Τὸ σχῆμα τῶν αὐλῶν ἦν διάφορον· οἱ μὲν ἦσαν εὐρεῖς, οἱ δὲ στενοὶ, ἄλλοι ἴσοι καὶ ἄλλοι κυρτοί. Ἐκ τῆς κατασκευῆς τοῦ αὐλοῦ ἀπετελεῖτο καὶ ὁ τόνος τοῦ αὐλήμα-

τος, οἷος ἐπρεπεν εἰς θρήνους, εἰς παιᾶνας, εἰς ἐμβατήρια καὶ εἰς ἄλλα. Ἀγροτικὸς αὐλὸς ἦν ἡ οὐριγγς, ἥτις ἦν ἱερός αὐλὸς τοῦ Πανός καὶ ἀπετελεῖτο ἐκ πολλῶν πλῆσιον ἀλλήλων κειμένων καλάμων. Ἐν τῇ ὀργανιστικῇ μουσικῇ κατὰ τὰς τελευτάς, ἰδίως τοῦ Διονύσου καὶ τῆς Κυβέλης, μετεχειρίζοντο καὶ θορυβῶδη ὄργανα, οἷα ἦσαν τὰ κρόταλα, τὰ κύμβαλα, τὰ τύμπανα καὶ τ' ἄλλα τὰ παρόμοια.

Καὶ τσαῦτα μὲν διὰ βραχέων περὶ τῆς μουσικῆς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Τὴν παρακμὴν τῆς ἀρχαιότητος ἐπικολούθησεν, ὡς γνωστόν, μακρὰ περίοδος σκότους, ἐν ἣ περισυνήγοντο αἱ δυνάμεις ἐν τῷ μεταξύ τοῦτο, μίαν ὄλην χλιετηριδὰ διαρκέσαντι, ἀπερόφησεν ἡ χριστιανικὴ λατρεία ἅπαντας τοὺς μουσικοὺς χυμοὺς τῶν προσηλυτιζομένων λαῶν, ἐξ ὧν καὶ παρήχθησαν οἱ ἑλληνοβυθρωμαῖκοι κανόνες. Οὕτω καθωρίσθησαν τόνοι ἢ εἶδη τόνων, τῶν ἐκκλησιαστικῶν λεγομένων τόνων, οἷτινες κατ' ἀρχὰς ἀπετέλουσαν τὸ ἐκκλησιαστικόν, μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν καὶ τὸ κοσμικὸν ἄσμα.

Ἐπὶ τῶν σταυροφοριῶν διεδόθη νέα τέχνη μουσικῆς, ἥς αἱ ἀρχαὶ ἀσφαεῖς πῶς τυγχάνουσιν ἡμῖν, ἡ ἀρμονία ἢ ἡ χορφοδία καὶ ἡ ἐπὶ ταύτης θεμελιωμένη μελοποιία. Ταῦτοχρόνως ἤρχισεν ν' ἀκμάζῃ ἐκ νέου ἐν ἀπάσαις σχεδὸν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς χώραις καὶ τὸ ἄσμα, ἐνσαρκωθὲν ἐν ἔθνικαῖς μελωδίαις, ὧν μέρος ἐν τῇ χορφοδικῇ μουσικῇ, μέρος ἐν αὐτῷ τῷ δημοτικῷ ἄσματι διειρηθήσαν καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

Περὶ τὰ τέλη τῆς δεκάτης ἑκτῆς ἑκατονταετηριδος ἢ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ εὐδοκιμοῦσα χορφοδία ἤρξαστο νὰ μεταδίδηται, μετὰ τινος ἀτελείας ἐννοεῖται, καὶ ἐν τῷ κοσμικῷ ἄσματι. Οὐχ ἦττον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς ταύτην, ἀπόπειραι ἐγένοντο περὶ τῆς ἀναζωπυρῆσεως τῆς μονωδίας κατὰ τὸν ἀρχαῖον ἐλληνικὸν τρόπον, καὶ περὶ τὰ 1600 ἦδη τοσοῦτον προήχθησαν αἱ προσπάθειαι αὐταί, ὥστε ἡδυνήθησαν νὰ ψαλῶσιν ἐν μὲν τῇ Φλωρεντίᾳ τὸ πρῶτον μελόδραμα («Εὐριδικὴ» ὑπὸ Peri), ἐν δὲ τῇ Ρώμῃ τὸ πρῶτον ἐκκλησιαστικὸν μελόδραμα (L' anima e corpo). Οὕτως ἐτέθησαν αἱ βάσεις τῶν δύο σύσσωμοστοῦ τῶν τύπων τῆς Μουσικῆς, οἷτινες διὰ τῆς ἀδιαλείπτου καὶ ὑπὸ ἀπειραριθμῶν ἔργων διαγραφόμενης πορείας ἐν τῇ σταδιοδρομίᾳ τῆς ἀναπτύξεως ἐξικνούνται μετὰ πάροδον δύο μόλις δεκαετηριδῶν εἰς ἀξιοσημείωτον προαγωγῆς βαθμόν.

Ἡ καθόλου μουσικὴ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς 17ης ἑκατονταετηριδος καὶ ἐντεῦθεν ἐκαλλιεργεῖτο ἐν τῇ νέα αὐτῆς τάσει σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ὑπὸ τῶν δημιουργῶν αὐτῆς, τῶν Ἰταλῶν, πρὸς οὓς τὰ πάντα εὐνοϊκῶς διέκειντο, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν προαγωγὴν αὐτῆς, ἢ βάσις δηλ. τῆς ἑλληνοβυθρωματικῆς λατρείας, ἢ μουσικὴ γλῶσσα, τὸ ἀνεπτυγμένον θέατρον καὶ ὁ διαμερισμὸς τῆς χώρας εἰς μικρὰς ἡγεμονίας καὶ δῆμους, οἷτινες ἐναμιλλῶνται περὶ τὴν ὑπερέσθην ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς τέχνης. Κατὰ τὴν 17ην ἑκατονταετηριδὰ ἡ Βενετία ἐτέλει ἡ καθέδρα τοῦ μελοδράματος, ἢ δὲ Ρώμη τοῦ ἐκκλησι. μελοδράματος, ἐνῶ κατὰ τὴν 18ην ἑκατονταετηριδὰ ἡ Νάπολις ἦδη διεκδικεῖ τὰ πρωτεῖα. Ὡσαύτως καὶ ἐν τῇ ὀργανικῇ μουσικῇ προηγεῖτο ἡ Ἰταλία τῶν λοιπῶν χωρῶν διὰ τῶν Frescobaldi, Corelli καὶ ἄλλων. Τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα, ἢ ῶδη, ἢ κατασκευὴ ὀργάνων καὶ ἡ ὀργανικὴ μουσικὴ ἤρξαντο ἦδη διαδιδόμενα καθ' ἀπάσας τὰς χώρας, ὅπως πρὸ μιᾶς χιλιετηριδος τὸ γρηγοριανὸν ἐκκλησιαστικὸν ἄσμα· ἰδίως δὲ νύδοκίμωσαν ταῦτα καὶ διεμόρφωσαν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως νέους τύπους ἐν τῇ βορείῳ Γερμανίᾳ, Ἀγγλίᾳ, Γαλλίᾳ καὶ ἐν Αὐστρίᾳ καὶ τῇ μεσημβρινῇ Γερμανίᾳ.

Καὶ ἐνῶ ἡ τε Γερμανία, ἐν ἣ καὶ περὶ τὰ μέσα ἐτι τῆς 18ης ἑκατονταετηριδος τὸ μελόδραμα ἐδίδοτο εἰς ἰταλικὴν γλῶσσαν, καὶ ἡ Ἀγγλία κατ' ἀρχὰς δυσκόλως ἡδυνήθησαν ν' ἀποξενώσωσιν τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἰταλικῆς μουσικῆς, κατάρθωσεν ἡ Γαλλία ν' ἀπομιμηθῇ τὸ ἰταλικὸν μελόδραμα, χωρὶς νὰ διατελῇ ὑποτελής, τοῦτέστι διὰ πλήρους προσοικειώσεως τῆς ἰταλικῆς μουσικῆς. Ὅπως ὁ Handel ἐν Ἀγγλίᾳ διὰ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ μελοδράματος, οὕτω καὶ ἐν Γαλλίᾳ ἐπενήργησε τὸ ἔθνικόν πνεῦμα τοσοῦτον ἰσχυρῶς, ὥστε ἀλλοδαπὸς τις, ὁ ἰταλὸς Lully, κατάρθωσε νὰ γείνη ὁ θεμελιωτής τοῦ γαλλικοῦ μελοδράματος. Πάν ὅ,τι αὐτὸς περὶ τὰ τέλη τῆς 17ης ἑκατονταετηριδος διεμόρφωσεν, ἐπωκοδόμησε περὶ τὰ μέσα τῆς 18ης ἑκατονταετηριδος ὁ Rameau, ἀπε-

περάτωσε δὲ ὁ γερμανὸς Gluck ὀλίγας δεκαετηρίδας βραδύτερον. Ἡ γαλλικὴ μουσικὴ κέκταιται ἐκφραστικωτάτην ἰδιοφυίαν καὶ μολονότι ἐν τῇ ρητορικῇ κλίσει τῆς γλώσσης καὶ ἐν τῇ ελαφρότητι τῆς δραματοθεατρικῆς ἐνεργείας συγγενεῖται πρὸς τὴν ἰταλικήν, οὐχ ἥττον διατελεῖ αὐτὴ, ὑφ' ὅλας τὰς οὐσιώδεις ἐπόψεις, ἐν ἀληθείᾳ ἀντιθέσει πρὸς ἐκείνην. Ὁ τονισμὸς καὶ ὁ ρυθμὸς ἐν τῇ γαλλικῇ μουσικῇ εἶναι ὀρμητικὰ, σαφῆ καὶ λεπτά, μὴ συγχεόμενα ἐν τῷ χειμάρρῳ τῶν τόνων, ὅπως ἐν τῇ Ἰταλικῇ, τὰ δὲ μελωδικὰ βραχέα καὶ φειδωλά. Τούναντίον ἡ ἀρμονικὴ μελοποιία, ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἰταλικὴν καὶ γερμανικὴν, ἥττον ἀνεπτυγμένη καὶ μᾶλλον εἰς τὸ χαρακτηριστικὸν ἢ τὸ ὠραῖον ἀποβλέπουσα. Ὡς ἐκ τούτου ἡ γαλλικὴ μουσικὴ εἶναι λίαν κατάλληλος διὰ τὴν σκηνήν, ἐφ' ἧς καὶ μεγάλως πύδοκίμωσεν, ἐνῶ εἰς τὰ κυρίως μουσικὰ εἶδη, τὴν ρητορικὴν δύναμιν καὶ τὴν ὀργανικὴν, ὑποδεστέρας σημασίας τυγχάνει.

Ἐν Αὐστρίᾳ καὶ τῇ μεσημβρινῇ Γερμανίᾳ προΐμως μὲν εἰσῆχθησαν τὸ μελοδράμα καὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν μελοδράμα, διατέλλον ὅμως ταῦτα ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἰταλικῆς γλώσσης καὶ τῶν τύπων τῆς ἰταλικῆς μουσικῆς. Ἀπ' ἐναντίας σπουδαία βελτιώσεις ἐπετεύχθησαν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ὀργανικὴν μουσικὴν, μορφουμένου ἐλευθέρου ὅλας πνεύματος, ὅπερ τὸ πρῶτον παρὰ Haydn ἀνῆλθεν εἰς ἀληθὲς ὑψὸς τέχνης. Αἱ ἐξαιρέτοι ἀπόπειραι τοῦ Gluck ἐν τῷ ἰταλικῷ μελοδράματι τῆς Βιέννης παρήγαγον τὰ θεαπείδια δημιουργήματα τοῦ Mozart, ἅτινα τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ Gluck ἐπιδιωχθέν μουσικῶς ἐνεδόθονον, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ Haydn ἐπιτευχθέν περαιτέρω προύγαγον, τελειοποιουμένου οὗτο τοῦ ἰταλικοῦ μελοδράματος τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὅπερ καὶ κωμικὰ στοιχεῖα ἐνεῖχεν. Διὰ τῶν ἐπενεχθειδῶν βελτιώσεων ὑπερκοκνίσθη τὸ ἰταλικὸν μελοδράμα, νέου εἰς τὸ γερμανικὸν μελοδράμα διανοιγομένου σταδίου. Τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐνεδαρκώθη τέλος ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Beethoven καὶ ἀνῆλθεν ἐν τῇ περιπαθεῖ ὀργανικῇ αὐτοῦ μουσικῇ εἰς τὸν ὑψίστον τῆς τελειότητος βαθμόν. Μετὰ τῶν λαμπρῶν ἡμερῶν τοῦ Beethoven (1827) τελευτᾷ ἡ ἐποχὴ, καθ' ἣν ἡ μουσικὴ ἐν ἀπάσαις ταῖς μουσικαῖς χώραις ἦν ἐθνικὴ, ἐνῶ τὰ μουσουργήματα τῶν πρώτων κορυφαίων καθολικῶν ἤδη χαρακτῆρα περιεβάλλοντο, καὶ ἀνακαινίζεται νέα περίοδος, καθ' ἣν ἡ Μουσικὴ ἀποκαθίσταται κοσμοπολιτικὴ.

Ἐν Βιέννῃ. **Κ. Γ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.**

ΙΛΙΟΥ ΠΕΡΣΙΣ.

ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΟΒΙΔΙΟΥ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΕΩΝ

κατ' ἑμμετρον παράφρασιν

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σ. ΚΑΣΔΑΓΛΗ.

(Συνέχεια ἴδε ἀριθμὸν 31).

Οὕτω δὲ νῦν τοῦ Αἴαντος ὁ Ὀδυσσεὺς κρατήσας, πρὸς τὴν Αἰγαίαν φέρεται τῆς Ὑψιπύλης νῆσον, ἔνθα ποτὲ αἱ Λημνῖαι φονεύσασαι τοὺς ἄνδρας, δεινὸν προσῆψαν ὄνειδος τῇ ἑαυτῶν πατρίδι. Ἡ μία δὲ μόνη ἐκ πασῶν φιλόστοργος τυχοῦσα, ἐκ τοῦ θανάτου ἔσωσε τὸν γηραιὸν πατέρα. Ἐνταῦθα νῦν πλῆσιόστιος κατενεχθεὶς ὁ ἦρωας, καὶ τὰ Τυρὴνθια λαβὼν τοῦ Ἡρακλέους ὄπλα, εἰς Τροίαν ἐπανέρχεται μετὰ τοῦ Φιλοκτῆτου, τὰ ποθητὰ τοῖς Ἀχαιοῖς ἀνακομίζων βέλγη. Ἀφοῦ δὲ τούτων ἀρωγῇ μετὰ τοσοῦτον χρόνον, χεῖρ τῷ πολέμῳ τῷ μακρῷ ὑστάτην ἐπετέθη, ἡ Τροία μὲν κατέπεσε σὺν τῷ κλεινῷ Πριάμῳ, τοῦ δὲ Πριάμου ἡ γυνὴ ὀρφανισθεῖσα πάντων,

καὶ τὴν μορφήν ἀπέβαλε τὴν ἀνθρωπίνην τέλος, εἰς λάβρον δ' ἡ ταλαίπωρος μεταμειψθεῖσα κύνα, ταῖς ὑλακαῖς κατέπληξε τὰς ἀλλοτρίας αὔρας.

Καὶ νῦν μὲν δοριάλωτος ἡ Ἰλιος καπνοῦται², καὶ τὸν μακρὸν Ἑλλήσποντον καλύπτει ἡ αἰθάλη· οὐτ' οἶκον φεῖδεται τὸ πῦρ, οὔτε λαμπρῶν μεγάρων, ἀλλὰ ἀκοίμητος ἡ φλόξ τὰ πάντα συναρπάζει. Πρὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Πρίαμος τοῦ θεοδμήτου πίπτει³, ὀλίγῳ δ' αἵματι τὴν γῆν ὁ γηραιὸς ὑγραίνει· ἡ κόρη δ' ἡ φοιβόληπτος τῆς κόρης ἔλκομένη⁴, μάτην τὰς χεῖρας τὰς λευκάς πρὸς τὸν αἰθέρα τείνει· καὶ αἱ Τρωάδες δέσποναι τῶν οἰκῶν ἐξεληθούσαι, εἰς τοὺς ναοὺς προσφεύγουσι τοὺς καταφλεγομένους· ἐκεῖθεν δὲ τὰ πάτρια περιβαλλούσας βάθρα, λείαν αὐτὰς ἐπίθονον οἱ νικηταὶ ἐκσπῶσιν· ἐκ τῶν αὐτῶν δὲ ρίπτεται ὁ Ἀστυνάξ πύργων⁵, ἐφ' ὧν ἡ μήτηρ πρότερον κομίζουσα τὸν παῖδα, διὰ χειρὸς ἐδεικνυε πολλάκις τὸν πατέρα, γενναίως ἀμυνόμενον ὑπὲρ τῆς βασιλείας, καὶ ἑαυτῷ ἀθάνατον περιποιούντι κλέος⁶. Νῦν δ' ὁ βοροῦς τοῖς Ἑλλήσι κελεύει τὸν ἀπόπλου, οὐρίων δὲ πληρούμενα πνευμάτων τὰ ἰστία, πόνων ἐλεύθερον τὸν πλοῦν τοῖς ναύταις ὑπιδχοῦνται. «Χαῖρε, ὦ Τροία προσφιλις», βοῶσιν αἱ Τρωάδες, καὶ τὸ πατρῶον ἔδαφος αἱ δυστυχεῖς φιλοῦσαι, τοὺς οἰκοὺς καταλείπουσι τοὺς κατηρειπωμένους, καὶ, «Δοῦλαι ἀπαγόμεθα», περιπαθῶς φωνοῦσιν. Ὑστάτη δ' ἐν τοῖς μνήμασι τῶν τέκνων εὐρεθεῖσα, οἰκτρὰν τὴν ὄψιν φαίνουσα ἡ γηραιά· Ἐκάβη, αἰχμάλωτος ἀπάγεται πρὸς τὸν Ἀργεῖον στόλον· ἦν τοῖς ψυχροῖς ἐγκύπτουσαν τῶν τεθνεώτων τύμβους, καὶ τοῖς ὀστοῖς φιλήματα καὶ δάκρυα διδοῦσαν, αἱ ἀπινεῖς ἀπέσπασαν τοῦ Ὀδυσσεῶς χεῖρες· ἀλλ' ὅμως τὴν τοῦ Ἐκτορος ἀνελομένη κόκιν, καὶ συρομένη τὴν σποδὸν ἐπὶ τοῦ στήθους φέρει· πτωχὴν καὶ μόνην προσφθόρην δ' ἐπὶ τοῦ φίλου τάφου τὴν πολὺν τῆς κεφαλῆς καταλιμπάνει κόκκιν· οὐδ' ἕτερόν τι ἔχουσα ἡ δύσμοιρος προσδύτις, τὸν τύμβον βρέχει τοῦ παιδὸς διὰ πικρῶν δακρύων.

Ἀντικρὺς ὅλας τῶν Φρυγῶν, ὅπου ἡ Τροία ἦτο⁷, ἀντίπορος τις ἔστι γῆ, ἡ τῶν Βιστόνων χώρα, ἔνθα ἐντὸς πολυτελῶν ἀνακτορίων μένων, λαὸν εὐθύνων εὐπιπὸν ὁ Πολυμήστωρ ἄρχει· πρὸς ὃν κρυφίως ὁ πατὴρ ἐξαγαγὼν τῆς Τροίας, τρόφιμον, ὦ Πολύδωρε, παρέδωκε σε παῖδα, ὀρθῶς ποιῶν δ' ἀπέστησε τῶν Δαρδανίων ὄπλων, εἰ μὴ καὶ χρύματα πολλά, τοῦ ἔργου τὴν αἰτίαν, ψυχῆς δ' ἀπλήστου προτροπὴν τοσαῦτα προσετίθει. Ὅτι τὴν τύχην τῶν Φρυγῶν μόλις πεσοῦσαν ἔγνω, ξίφος λαβὼν ἀνόσιον ὁ τῶν Βιστόνων ἄναξ, εἰς τοῦ τροφίμου τὸν λαμπρὸν ἀνπλεῶς ἐμπύγει, καὶ ἵνα σὺν τῷ σώματι τοῦ δολοφονηθέντος πᾶν τοῦ στυγνοῦ ἐγκλήματος ἐξαλειφθῆ σημεῖον, ἄπνουν τὸν παῖδα ἀγαγὼν ἐφ' ὑψηλοῦ σκοπέλου, εἰς τὰ τοῦ πόντου κύματα, ὁ δολοφόνος, ρίπτει.

Καὶ ἤδη ἀφικόμενος εἰς τὰς Θρακίας θίνας⁸, τοῦ στόλου τὰ πρυμνήσια προσδένει ὁ Ἀτρείδης· ἐνταῦθα μένων δ' ἀσφαλῆς τὸν χρόνον κατατρίβει, πλοῦν προσδοκῶν εὐάνεμον καὶ πραιοτέρας αὔρας· ὅτε ἰδοὺ ἐκ τῶν τῆς γῆς ἀναρρηχθέντων στέρνων, τοσοῦτος τὸ ἀνάστημα οἶος καὶ ζῶν ὑπῆρχεν, ὁ Ἀχιλλεὺς ὡς ἀπειλῶν παρίσταται τὴν ὄψιν, καὶ τὴν μορφήν τὴν χαλεπὴν ἀναλαβὼν ἐκείνῳ, ὅτε ὁ ἦρωας ἀνομον ἐξαγαγὼν τὸ ξίφος, δεινὸς κατὰ τοῦ μείζονος ἐφόρμωσεν Ἀτρείδου, καὶ, «Οὕτω, λέγει, λήθμονες τῆς Ἀχιλλεῖου μνήμης⁹, ὦ Ἀχαιοί, ἀπέρχεσθε, ὡσεὶ ἐμοῦ ἡ δόξα ἐν τῷ χθονίῳ μετ' ἐμοῦ συγκαταρῶνται τάφῳ· Μὴ τοῦτο, φίλοι, γένοιτο! ἀλλὰ ἡ Πολυξένη